

DIŞ YAYINCILIĐIMIZ VE TÜRK DÜNYASI

Bugün yazılı ve görüntülü yayın araçlarının milli sınırlar dışına çoktan çıktığı, bir bakıma onların da "dış yayın" kapsamına girdiği görülmektedir.

Yayının, yapıldığı ülke sınırlarını aşmasıyla oluşan dış yayıncılık, o devlet ve millet için bir pencere; hatta kapıdır. Bu pencereden dışarıdan içeriye veya içeriden dışarıya bakıldığı gibi, bu kapıdan dostluklara giriş de vardır. Yayınlarda temel ilke olarak, o ülkenin siyasi, iktisadi, stratejik ve kültürel tercihleri, görüşleri esas alınmakla beraber, dinleyici eğilimleri çerçevesinde oluşan müzik, magazin, aktüalite ve spor gibi hususlara da yer verilmektedir.

Türkiye'de ilk dış yayın 8 Ocak 1937' de, 5 Kw. gücündeki Ankara Radyosu'ndan yapılmıştır. Hatay meselesi üzerine yapılan bu yayında, Başbakan İsmet İnönü'nün konuyla ilgili nutku, Arapça'ya çevrilerek yayınlanmıştır. Aynı nutuk, 9 Ocak 1937'de İstanbul Radyosu'ndan da yayınlanmıştır.

Bu yayınlar üzerine, Suriye, İskenderun Sancağı ve çevresinde etkili olması üzerine İstanbul Radyosu'ndan "Arapça Havadisler" yayınlanmaya başlanmıştır.

Hatay meselesi bittikten sonra, bu yayınlara son verilmiştir; ama, yayınların amacına ulaşması, ülkemizin her yönüyle dış dünyaya tanıtılması gerektiği lüzumunu ortaya koymuştur.

Bundan sonraki gelişmelerin seyri şöyle olmuştur: 1936-1940 yılları arasında Türkiye'de mevcut Ankara ve İstanbul Radyoları, PTT. Genel Müdürlüğü'ne bağlanmıştır. Bu itibarla, dış yayınlar da oraya bağlıdır. 20 kw. ta çıkarılan vericiyle Ortadoğu, Balkanlar ve Orta Avrupa'ya seslenilmektedir. 1940-1943 yılları, arasındaki devrede Türkiye radyoları, Matbuat Umum Müdürlüğü idaresine verilmiş ve teşkilatlanma bakımından biraz canlılık kazanılmıştır. Ankara Radyosu bünyesinde faaliyetine devam eden dış yayınlar, "Dış Yayınlar Şefliği" haline gelmiş, o yıllarda süren II. Dünya Savaşı ile ilgili haber, yorum ve devlet politikası yayınların temeli olmuştur.

1943-1949 yılları arasındaki 6.yıllık sürede, dış yayınların teşkilat içindeki yerine önemli bir değişiklik olduğu söylenemez. Değişen sadece dış politikadır. Bir de, 100 kw'lık yeni vericiyle daha

Mehmet Akif ERBAŐ

Prodüktör

geniş alanlara yayın yapma yoluna gidilmiştir. 1950'de başlayan Kore Savaşı'na katılan Türk askerlerine bu vericiden yayın yapılmıştır. Yine BM'e, NATO'ya giriş ile başlayan yeni dış politikalar, yayınların esası olmuştur.

1958-1963 yılları arasındaki dönemde Basın Yayın ve Turizm Bakanlığına bağlanan Radyolarımızla beraber, dış yayınlar da yönetim değiştirmiştir. 1963 Ocak ayında "Türkiye'nin Sesi" olarak yayınına başlayan dış yayıncılık, 1967' de şube müdürlüğü, 1972' de daire başkanlığı haline gelmiş, halen bu statüde hizmetini sürdürmektedir.

TRT. Genel Müdürlüğü'nün her yıl Yönetim Kurulu kararıyla yürürlüğe koyduğu GENEL YAYIN PLANI vardır. Şimdi burada yer alan ifadelerle, Yurt Dışına Yapılan Radyo Yayınları'nın hem Türkçe, hem de yabancı dillere göre düzenlenmiş amaçlarına bir bakalım:

1. Türkçe Yayınların Temel Amaçları:

a. Yurt dışında yaşayan Türklerin, Türkiye ve Türk kültürü ile bağlarının devamını sağlama larına, eğitim ve kültür düzeylerini yükseltmeleri ne, Türklük şuurunu canlı tutmalarına; dil, din, örf ve âdetlerini, birlik ve beraberliklerini muha faza etmelerine....

b. Türk kültürüne bağlılıklarının yanı sıra, yabancı kültürleri, de dikkate alarak, buldukları ülkeye uyum sağlamalarına....

c. Türkiye'nin dış ilişkileri hakkında kamuoyunun bilgi edinmesine yardımcı olmaktır.

2. Yabancı Dil Yayınlarının Temel Amaçları:

a. Türk devleti ve Türk milleti hakkında dünyada olumlu bir kamuoyu oluşturmak için, Türkiye'nin siyasî, sosyal, kültürel, ekonomik ve teknolojik alanlar ile eğitim, sağlık ve turizmde kaydettiği gelişmelerin tanıtılmasına.....

b. Devletimizin ilişkilerini geliştirmeye yönelik faaliyetlerini, taraf olduğumuz önemli projeleri anlatmak,

c. Türkiye'nin diğer ülkelerle ekonomik ilişkileri, pazarlar bulması, karşılıklı yatırım anlaşmalarının duyurulması, Türk haftaları ve fuarlarının duyurulmasında yardımcı olmaktır."

Görüldüğü üzere, geçmişi 60 yıla yaklaşan bir yayın sürüp gitmektedir. Bugün, Türkçe dışında 16 dilden yayın yapılmaktadır. Yeni devreye giren Emirler istasyonu anten ve çıkış gücü hayli yükselmiştir. Genel Yayın Planında güzel amaç ve hedefler olmasına rağmen gerçek öyle midir acaba? Gönül rahatlığıyla buna "evet" demek maalesef mümkün bulunmamaktadır. Programların muhteviyatı, Türk kültür ve medeniyetini tanıtıcı-dostluk ve kardeşliği pekiştiriciliği, epey tartışılır haldedir. Yayıncılıkta önemli bir yer tutan haber unsuru nasıl değerlendirilmektedir? O ülke insanlarını verilenler ne ölçüde ilgilendirmektedir? Türkiye içi olaylar yoksa, haber diye oralara mı ulaştırılmaktadır?

Türkiye'nin her alandaki geleceğinde önemli bir yer işgal edeceği hakkında şüphe bile bulunmayan Türk Dünyası hakkında ne yapılmaktadır? Meselâ, nüfusları ciddi rakamlara ulaşan Türk topluluklarının konuştukları şivelerden yayın yapılması düşünülmektedir? Aynı zamanda "Ortak Dil" oluşmasına yardım için yapılan bir şey var mıdır? Bütün bunların ötesinde, hâlâ "Bilinmeyen İç Asya" hüviyetindeki ata yurtlarımıza, acaba hangi bâdireden geçildikten sonra radyo yayını yapılması olabilecektir? Sayısını arttırabileceğimiz pek çok soru, zihinlerimizde cevap aramakta, bazıları da yüreklerimizi dağlamaktadır.

Türkiye dış politikasında eskiden görüldüğü kadarıyla Hümanizm hâkim... Hümanizm, herhalde tarihin bir çok devrinde bir devletin temel tercihi olmamıştır. Belki bizdeki görünümüyle olmamıştır. Çünkü, bizdeki hümanistler, kendi milletlerinden çok başka milletleri; hatta hayvanları sevmişlerdir. Hal böyle olunca da, kendisini sevemeyenin başkasını sevmesini beklemek değil, düşünmek dahî zordur.

Çok eskilere gitmeye gerek yok. Yâni hep öyle ama, Türkiye dün olduğu gibi, bugün de dünyanın merkezi... Bugün de kilidi... Güçlü bir Türkiye, hem dünya siyasetinde söz sahibi olacak, hem güç sahibi olacaktır. Şer güçlerin gâyesi, bu gerçeği göz ardı ettirerek, Türkiye'mizi zaafa uğratmaktır. Bilerek veya bilmeyerek yapılan yanlışlar, işte bizi bu olumsuz sona ulaştıracaktır.

Bu aziz vatani Allah milletimize lütfetmiştir. Öyleyse, devletiyle beraber kadri kıymetini bilmeli, her şeyi değerlendirilmelidir.

Şimdi ele aldığımız konu dış yayıncılık olduğuna göre, bu alanda hedef kitleler olarak üç unsur bulunmaktadır. İlki ülke dışında şu veya bu sebeple hayatını sürdüren Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları; ikincisi yabancılar; üçüncüsü de, bugün bir vâkıâ olarak Türkiye'nin karşısına çıkan büyük Türk âlemidir. Bunlarla ilgili olarak ne yapıldığına bakmak istiyoruz:

İşin gereği, yâni ne yapılacağı haritayı önümüze koyduğumuzda zaten görülmektedir. Öncelikle Türkiye, yayınlarıyla nereye, kime, niçin ve nasıl ulaşacağına karar vermelidir. Vatandaşlarımız bakımından meseleye baktığımız vakit, bunlar önceleri Alamancılar'dı. Bugün, kimileri "gurbetçiler" diye adlandırıyorlar. Lâkin, artık onlar "Batı Avrupa Türkleri" olmuşlardır. Ne emekliliğini tamamlayıp geri döneceklerdir, ne de o ülkenin sağladığı imkânları bırakıp geleceklerdir. Haklılardır da... Neredeyse 5 milyonu buldular. Evleri, işyerleri, eğitim kurumları var. Sadece Almanya'da 500 bin Türk çocuğu okula gidiyor. Öylesine ciddî bir Türk varlığı oluştu ki, 5 milyon bâzı Avrupa devletlerinin nüfusundan daha fazla... Şimdi, böyle bir potansiyele hangi kıstaslara göre yayın yapıyor, doğrusu merak konusu? Onların dertleri, ihtiyaçları, beklentileri biliniyor mu? Bu alanda ciddi sayılabilecek bir araştırma yapıldı mı? Teessürle biliyoruz ki hayır... Hatta, yayını fiilen yürüten personelin ne onları, ne de yaşadıkları ülkeyi tanımadıkları da acı gerçeklerden... Tabii, bu haliyle yapılan bir yayının takip edilmesi, beğenilmesi beklenilmemelidir.

Vatandaşlarımıza yönelik olduğu bilinen Türkçe yayınların asıl önemle ele alınması gereken bir başka tarafı daha vardır: Muhteviyat... Bu yayınlarda hangi konulara ağırlık verilmektedir? Millî benliğine bağlı, Türk olmaktan gurur duyan, Türkiye'yi her şeyden çok seven, geleceğinden ümitli, yaşama sevinciyle dolu nesiller yerine, yabancılaşmış, milliyetinden utanan, vatan ve devletine hiçbir bağı kalmamış tipler görmek ne acıdır? Bu karamsar, çirkin ve azap verici tablonun oluşmasının sebeplerini düşünmek ve yıllardır süregelen boş, faydasız, altı doldurulamayan programlar yayınlamaktan vazgeçilmelidir.

İşin bir başka cephesi daha vardır: Emperyalist devletlerin oltasına takılan solucanlardan bir şey olmayan hümanizm adına, Türkiye'deki millî kültür varlığımız ve zenginliklerimiz yok sayıl-

makta, programlarda yeterince yer verilmemektedir. Daha da vahimi, artık ölü, yaşamayan ve Türk kültürü ile ilgisi olmayan sözde bir Anadolu Kültürü oluşturmaya çalışılmaktadır. Roma, Bizans ve Helenistik eser ve değerler ön plana çıkarılmaya çalışılmaktadır. Hoş bunlar, Türkiye'nin kültür meseleleri arasındadır ama, vatani dışında yaşamaya mecbur olan insanlarımıza hiç olmazsa farklı bir kültür ve yayın politikası izlenmemeli midir?

Musikî bilginlerine göre Çin ve Hind musikîsinin bile temeli sayılan Türk musikîsi; kendine göreliği (orijinalitesi), estetiği ve meydana getirdiği eserler ortada olan mimarîmiz; dünyanın üç büyük mutfağından biri olan yemek kültürümüz; sadece Türkiye'dekilerle bile Avrupa'nın toplamından daha fazla ve zengin olan folklorumuz; klâsik kavramının dahi ifadede yetersiz kaldığı muhteşem sözlü ve yazılı edebiyatımız; bizi tanıyan bütün yabancıların ittifak ettikleri sevgi ve hoşgörüsüyle dopdolu iç dünyamız; Allah'ın lütfü zenginlik ve güzelliklerle bezeli aziz vatan coğrafyamız ve bütün bunların sahibi güzel insanımız... İşte bitip tükenmez yayın kaynağımız bunlar olmamalı mıdır?

Dış yayıncılığımızda ele alacağımız diğer bir unsurda Türk dünyasıdır, hiç şüphesiz.

Şimdi TRT'nin Genel Yayın Planı'nda bunlarla ilgili hedef ve ilkelere bir göz atalım:

HEDEFLER:

1. Türkiye'nin her bakımdan tanıtılmasına,
2. Çeşitli devletlerdeki Türk varlığının ve bugünkü durumlarının tanıtılması, Türkiye'ye karşı ilgilerinin geliştirilmesine,
3. Türk cumhuriyet ve topluluklarının hem kendi aralarında hem de Türkiye ile dil ve düşünce birliği yaratıcı tedbirler,
4. 'Yeni dünya düzeninin' oluşturulmasında...bütün insanlığa mal edilmeye çalışılan fikirlerin her vesileyle işlenmesine,
5. "Kendi aralarında iyi anlaşmalarına, kendi öz değerlerini bulmalarına, ülkemiz ve dünyadan sürekli, sağlıklı ve yeterli haber almalarına yardımcı olunacaktır."

İlkeler başlığı altında verilen esaslarda, bu programların yapımı sırasında dikkate alınması

gereken hususlar tavsiye edilmekte ve doğrusu güzel şeyler söylenmektedir. Peki, söylenenler böyledir de, olan nedir?

Olan maalesef şu: Eskiden, sebeplerini tartışmayı burada elbette gereksiz ve zamansız, zeminiz bulduğumuz mazeretlerle Türk Dünyası görmezden geliniyordu. Ama, artık görmezden gelmenin imkânı kalmamıştır. O büyük dünyanın bağımsız devletleri ortaya çıkmıştır, bağımsızlık adına yol alanları, baş verenleri vardır. Buldukları, yaşadıkları vatanlarında rahat olanları, olmayanları vardır. Türkiye'ye hepsinin bir şekilde bakışı vardır. Büyük bir bölümü menfur bir rejimin yönetiminden çıktı. Bir kısmı da, hiç de hoş olmayan şartlarda, sözde demokratik idarelerde yaşıyorlar. Hattâ, birbirlerine düşman edilmiş kardeşler bile var. Bunlar için bugüne kadar hangi ciddi yayın başlatılmıştır, diye soruyor insan.

Ciddi, ilmî, seviyeli, araştırmaya dayalı programlara bir an evvel başlanılmalıdır. Etrafımız ateş çemberidir. Batı Trakya, Kerkük, Kıbrıs, İran, Bulgaristan, Makedonya, Romanya, Gürcistan ve Ermenistan'la ilgili neler hazırlanıp yayınlanmıştır? Sanıyoruz, büyük Atatürk'ün zamanında yapılan ilk dış yayın tecrübesi bize ışık tutacak mahiyettedir.

NETİCE VE TEKLİFLER:

Türkiye'den yurt dışında yaşayan vatandaş ve soydaşlarımıza yapılan yayınların başarılı olduğu ve amaca hizmet ettiği maalesef söylenilemez. Bununla herhangi bir kişi veya kurumu suçlamak yahut küçük düşürmek gibi bir maksat da güdülmeyeceğini söylemek isterim. Bu bir özeleştiridir. Eksikimizi, hâtâmızı, yanlışımızı görüp düzeltmek hem akıl, hem ilim, hem görev anlayışımız gereği olmak icap eder. Üstelik başarının yolu da budur.

Soydaşlarımızı doğrudan muhatap alan birkaç sözüm olacak...Türkiye Türklüğü'nün sizlere ilgisi, bir menfaat üzerine, bir art niyet üzerine bina edilmemiştir, edilmeyecektir de. Biz sizinle sadece kardeşlik duygularıyla ilgileniyor, sizinle dertleniyor, sizinle seviniyoruz. Tabii ki, gelişecek, güçlenecek,zengin ve müreffeh olacağız, bunu

istiyoruz. Ama, yabancılara dikkat etmek zorundasınız. Onların birçok hesabı var. Üstelik bunu en iyi sizler biliyorsunuz. Onlarla hiç ilişki kurmayın mı diyoruz? Elbette ve kesinlikle hayır. Zaten böyle bir şey söylemek abesle iştigaldir. Bu sadece bir kardeş uyarısıdır. Şimdi etrafınızda pervane olan o gelişmiş ekonomilerin sahipleri bir şeyler pazarlamanın ve zenginliklerinizi ucuz kapatmanın telaşındadırlar Elbette bunu görmektesiniz.

Tabii ki karar ve icra mevkiinde olanlarca dikkate alınması ümidiyle bir iki teklifim var:

Bütün Türk Cumhuriyetlerinin birbirleriyle doğrudan haber akışını sağlayacak, bilgilenmeyi temin edecek bir "HABER AJANSI" kurulması icap etmiyor mu? Niçin birbirimizle ilgili haberleri hâlâ yabancı (ve hatta, bazı düşman) ajanslardan almayı sürdürüyoruz? Ülkelerimizde gündemi oluşturan ekonomik, siyâsî ve kültürel gelişmeleri birinci elden ve kendi gözümüz, kendi kulağımızla niçin duyup görmüyoruz?

Bir diğer teklifim de, (merkezi Ankara'da olabilir) Türk Cumhuriyetleri'nin hepsinden elemanlarının görev yapacağı "ORTAK RADYO - TV. "kurulmasıdır. Gerçi şu anda, TRT'nin AVRASYA kanalı vardır gibi düşünülse de, o kurulmasını teklif ettiğim teşkilatın çekirdeğini oluşturabilir. Avrasya kanalının yeterli ve verimli hizmet üretmediği şeklinde birçok şikayet ortadadır. Ekonomik kaynaklı, teknik kaynaklı, idarî kaynaklı hatta, siyasi kaynaklı sebepler öne sürülebilir,başarı azlığı için. Ama, muhteviyata da bakmadan geçilmemesini temenni etmekteyiz. Birbirlerini o kadar uzun zamandan beri görmeyen, hasret kardeşlerin yeniden bir araya gelmeleri , unuttukları veya unutturulan ortak değerlerinin, paydalarının paylaşılmasıyla olacaktı. Bu manada, yayın kuruluşlarımızın büyük görevi ve sorumluluğu vardır.

Radyo yayıncılığı son devirde TV yayıncılığının ciddi ve özellikli konumu asla ihmal edilmeden sürdürülmeli, eksiklikler giderilmelidir. Böylelikle, Türk Dünyasının dostluk, kardeşlik ve işbirliğine giden kutlu yolda ehemmiyetli bir rol üstlenmeli, görev almalıdır.